

Al XIV-lea Congres Internațional al Arhivelor, Sevilla, 21-26 septembrie 2000

COSTIN FENEȘAN,
ELISABETA MARIN

În zilele de 21-26 septembrie 2000, o delegație a Arhivelor Naționale ale României, formată din prof. dr. Costin Feneșan, director general, și prof. Elisabeta Marin, director al Direcției Județene Brașov a Arhivelor Naționale, a participat la cel de-al XIV-lea Congres Internațional al Arhivelor, desfășurat la Sevilla, Spania. De asemenea, la lucrările Congresului au luat parte, ca reprezentanți ai Asociației Arhiviștilor din județul Prahova, domnii dr. Mihai Rachieru, directorul Direcției Județene Prahova a Arhivelor Naționale, și Constantin Dobrescu, arhivist la aceeași Direcție.

La lucrările Congresului, cu tema generală „Arhivele din noul mileniu în societatea informatică”, au participat în jur de 3.300 delegați din aproape toate cele 200 administrații arhivistice naționale membre ale Consiliului Internațional al Arhivelor. Pe lângă conducătorii de administrații arhivistice naționale, în rândul participanților s-au numărat experți în diferite domenii ale arhivisticii (cu precădere în domeniul aplicării informaticii, în prelucrarea și gestionarea materialului arhivistic sau al standardizării arhivistice), reprezentanți ai uniunilor naționale ale asociațiilor profesionale ale arhiviștilor, cadre didactice din învățământul arhivistic de grad universitar și postuniversitar, personal de specialitate din departamentele de arhivă ale unor biblioteci documentare și muzee.

Lucrările Congresului s-au desfășurat în sesiuni plene, în reuniuni ale comitetelor și grupurilor de lucru și sub forma unor ședințe paralele în plen. Dintru bun început se cuvin puse în evidență cele două mari direcții profesionale ale dezbaterilor, decurgând din tema generală a Congresului: pe de o parte, abordarea gestionării arhivelor electronice ca realitate mereu mai prezentă și cu o perspectivă de-a dreptul explozivă de dezvoltare la nivel mondial, pe de altă parte, și în strânsă legătură cu practica arhivistică de acum și cu cerințele din viitorul apropiat, importanța aplicării unor norme de standardizare arhivistică universală.

Prima ședință plenară de comunicări a fost consacrată gestionării și utilizării arhivelor electronice în contextul mondializării. În referatul principal (Magdalena Canellas Anoz - Spania) s-a evidențiat faptul că – în contextul dezvoltării explozive a arhivelor electronice – se impune realizarea, pe baza liniilor directoare elaborate de Comisia pentru documente electronice a Consiliului Internațional al Arhivelor – a unui act normativ privind crearea și gestionarea documentelor electronice, aceasta și în condițiile unei stabiliri clare a conceptului, precum și a definirii documentelor și arhivelor electronice. De asemenea, ținându-se seama de perimarea rapidă a

echipamentului electronic (cu o durată de viață de maximum 15-20 de ani), arhivistului modern îi revin următoarele îndatoriri: asigurarea ansamblului de activități necesare identificării, păstrării și conservării documentelor electronice în condițiile garantării accesului la acestea și a comprehensibilității lor. În atingerea acestui obiectiv, va trebui să se țină seama de trei principii de bază: *controlul documentelor* încă în momentul creării acestora, ele trebuind să fie autentice, fiabile și susceptibile de a fi conservate, în acest sens arhivistul urmând să colaboreze atât cu creatorii de documente electronice, cât și cu specialiștii din alte discipline; *evaluarea documentelor* electronice, în sensul exercitării unui control intelectual asupra documentelor ce urmează a fi arhivate, respectiv asupra creatorilor acestora; *conservarea, accesul și folosirea documentelor*. În privința modului de acces la documentele electronice de arhivă, referatul principal are în vedere trei căi: prin copii pe suporturi materiale (benzi magnetice, dischete, CD-ROM); prin teletransmitere (de ex. Internet); prin accesul direct la document în formă primară.

Diferite aspecte ale gestionării și utilizării arhivelor electronice au fost dezbătute în cele patru coreferate, de un interes deosebit părăndu-ni-se modelele de păstrare a arhivelor electronice avute în vedere de Kenneth Thibodeau (SUA): prin păstrarea tehnologiei originale, folosită la crearea sau stocarea documentelor electronice; prin translarea tehnologiei originare pe noi platforme; prin asigurarea translării softului necesar regăsirii documentelor arhivate inițial; prin trecerea materialului arhivistic pe formate actuale; prin convertirea materialului arhivistic pe formate standard. În opinia specialistului american, nici unul din modelele amintite nu este pe deplin satisfăcător, urmând ca cercetările în curs să ofere soluția optimă. Dezbătând raportul dintre tehnologiile informatice și utilizatorii arhivelor electronice, coreferatul Cludiei Salmini (Italia) a insistat asupra necesității și a modului de realizare a unei interfețe informatice puse la dispoziția publicului și rolul arhivistului în obținerea acestui însemnat mijloc de acces și comunicare a documentelor electronice. Nu mai puțin interesant s-a dovedit coreferatul Lucianei Duranti (Canada), consacrat influenței evoluției tehnologice asupra teoriei arhivistică, cu referire specială la documentele electronice, în care s-a insistat asupra necesității de a se reveni și de a se păstra conceptele arhivistică fundamentale, elaborate în lumina realităților actuale. În acest sens, pentru documentele electronice sunt fundamentale următoarele concepte arhivistică: arhivabilitatea; fiabilitatea; autenticitatea; legătura arhivistică pe traseul dosar – parte constitutivă a fondului – fond. Metodele arhivistică fundamentale, care trebuie aplicate la gestionarea documentelor electronice sunt: selecționarea; ordonarea; inventarierea; păstrarea.

A doua ședință plenară de comunicări a fost consacrată expansiunii arhivistică ca disciplină științifică de sine stătătoare. Pornind de la o retrospectivă istorică a evoluției arhivistică în ultimii 200 de ani, referentul principal (Hermann Rumschöttel - Germania) a pus în evidență emanciparea, mai ales în cursul ultimilor 50 de ani, a arhivistică ca disciplină științifică independentă, teoretică și aplicată,

insistând asupra importanței unei orientări interdisciplinare, pe raporturile dintre elementele regionale și cele mondiale din știința arhivistică. În acest context, așa cum a fost, de altfel, evidențiat și într-unul din cele cinci coreferate (Ana Maria de Almeida Camargo - Brazilia), formația profesională a arhiviștilor este de maximă importanță. Pe lângă formația academică inițială, se impune educația ulterioară continuă, adaptată nevoilor momentului și noutăților survenite pe plan național și mondial și, deopotrivă, o armonizare între *formarea generală* și *formarea specializată*. În acest sens, un arhivist profesionist trebuie să dispună de pregătirea care să-i asigure folosirea metalimbajelor pertinente, să-l abiliteze de a produce și pune la dispoziție cunoștințele de specialitate, să-i permită să evalueze critic fenomenele și modelele descriptive și/sau explicative ale disciplinei, să-i îngăduie transferul de concepte în cazul unor situații neprevăzute, să-i faciliteze formularea de modele alternative, să-i permită aplicarea instrumentelor de lucru adecvate și să-i garanteze gestionarea produselor rezultate de pe urma formării sale profesionale.

Deosebit de interesant, din punct de vedere teoretic și deopotrivă practic, a fost coreferatul prezentat de Leopold Kammerhofer (Austria), în care, pornind de la constatarea că, în era informaticii, conceptul de „arhive” a dobândit noi accepțiuni – acum, arhivele electronice fac parte din prezent, fiind rapid înlocuite –, se insistă asupra necesității implicării nemijlocite a arhivistului încă în procesul de elaborare a documentelor electronice ce urmează a fi arhivate, mai ales că în viitor vom insista la hegemonia formelor mixte (în parte numerice, în parte pe suport tradițional) și a obiectelor multimedia. În legătură cu arhivele audiovizuale, coreferatul a insistat asupra necesității elaborării unor sisteme de arhivare eficientă și rapidă, citând, în acest sens, proiectul EUROMEDIA, legat de punerea la punct a unor „metode arhivistice” și a echipamentului de regăsire care să permită accesul rapid (inclusiv de la distanță) la mijloacele de evidență și la informație. Kammerhofer constată, în același timp, că dezvoltarea tehnologiei informației a provocat o adevărată criză de identitate a profesiei arhivistice, dar sarcinile fundamentale ale arhivistului au rămas, dobândind însă o importanță cu mult sporită. În prezent, „guvernarea electronică”, o adevărată „administrație transparentă”, a exercitat un impact sensibil și asupra activității arhivistice, determinând necesitatea unui acces rapid și operativ la informație și, pe această cale, integrarea arhivisticii în activitatea de zi cu zi, când transmiterea informației devine un factor de maximă importanță. Ancorarea arhivelor, cu riscuri sporite, în activitatea cotidiană practică a impus și clarificarea unor aspecte de ordin juridic. Așa cum a evidențiat-o un coreferat (José Maria Desantes Guanter - Spania), s-a făcut încercarea unei reglementări juridice supranaționale a regimului arhivelor în cadrul Uniunii Europene în ceea ce privește armonizarea normelor constituționale naționale cu cele universale, în speță cu referire la accesul la informație și la dreptul fundamental de informare. În viziunea coreferentului, într-o perioadă relativ scurtă se va ajunge la un concept juridic universal asupra arhivelor.

A treia ședință plenară a fost consacrată unui aspect intrat de destul de puțin timp în atenția Consiliului Internațional al Arhivelor, cel al rolului arhivelor în raport cu nevoile sociale, de petrecere a timpului liber. Din referatul principal și cele patru coreferate se desprinde concluzia că, pe de o parte, Arhivelor le revine obligația de a-i ghida pe utilizatori prin mijloace specifice – fie că e vorba de cercetarea științifică, fie de preocupări ce exced aceasta –, obținând chiar profituri comerciale, iar, pe de altă parte, tot Arhivele sunt cele care trebuie să evolueze în același timp cu societatea, să-și redefinească periodic rolul și să-și modifice strategiile aplicate la gestionarea materialului deținut și la satisfacerea cererilor utilizatorilor.

Pe lângă cele trei sesiuni amintite până acum, în cadrul Congresului s-au mai desfășurat patru așa-numite *ședințe paralele*, consacrate dezbaterii unor aspecte importante ale teoriei și practicii arhivistice. În referatul său privind contribuția Arhivelor la calitatea gestiunii în instituțiile publice și private, Anne-Marie Schwirtlich (Australia) a explicat „gestiunea de calitate” a Arhivelor publice și private prin îmbunătățirea controlului profesional și al prestărilor de servicii către beneficiari, ansamblul normelor de calitate ISO 9000, aplicate și recunoscute unor agenți economici, însemnând, printre altele, și verificarea calității gestionării arhivelor acestora. În același sens s-a pronunțat și Simon F.K. Chu (China), care a pledat în favoarea aplicării la orice agent economic a *gestiunii integrale de calitate* (TQM = Total Quality Management), vizând inclusiv Arhiva, pentru a se răspunde atât nevoilor clienților cât și celor proprii.

De un impact deosebit pentru facilitarea schimburilor internaționale în domeniul Arhivelor s-a dovedit, și este încă de mare actualitate și deopotrivă de viitor, armonizarea și actualizarea permanentă a vocabularelor naționale de terminologie arhivistică și, prin aceasta, a *Dicționarului internațional de terminologie arhivistică* (ultima ediție, din 1988), problemă solid argumentată de referatul prezentat de Bruno Galland (Franța). În contextul necesității elaborării unei terminologii arhivistice universale, sunt recomandate *Normele internaționale de descriere arhivistică ISAD (G)*, care au fost revăzute de Comitetul de specialitate al Consiliului Internațional al Arhivelor, stabilind concepte comune de descriere a tuturor documentelor de Arhivă. De asemenea, s-a propus elaborarea unui sistem de codare informatică a instrumentelor de cercetare (EAD: Encoding Archival Description), care ar urma să fie pus de acord cu ISAD (G).

Cu privire la activitatea de standardizare în domeniul Arhivelor, socotim deosebit de interesante și opiniile exprimate în referatul prezentat de Lajos Körmendy (Ungaria). În viziunea referentului, standardizarea informației de Arhivă permite: crearea unui sistem global de regăsire a informațiilor; înțelegerea corectă și în același mod de către toți utilizatorii a informației regăsite; apropierea dintre diferitele teorii și practici arhivistice existente. Pe de altă parte, cu cât este mai completă descrierea fondurilor unei Arhive, cu atât mai mult se pretează la

standardizarea informațiilor de Arhivă. Cu referire la ISAD (G), referentul a remarcat, pe de o parte, faptul că respectă principiul apartenenței la fond, dar, pe de altă parte, și-a exprimat temeri că *Norma* încearcă o standardizare prea profundă a informației, acumulându-se multe date inutile și fiind, în același timp, eliminată diversitatea instrumentelor de regăsire având diferite funcții.

Tot în plen, au fost prezentate cinci conferințe, după cum urmează:

- *Arhivele tranzițiilor politice* (Maria Madalena Garcia – Portugalia). Conferențiarul a adus public mulțumiri Arhivelor Naționale ale României pentru răspunsul prompt primit la chestionarul trimis în vederea documentării;
- *Colaborarea non-guvernamentală și dezvoltarea Arhivelor* (Sahadatou Nacina - Niger);
- *Prezent și viitor în realitatea arhivistică ibero-americană* (Milagros Contreras – Venezuela);
- *Evaluarea programelor de conservare în fața catastrofelor naturale* (Mariana Kolyba – Grecia);
- *Arhivele arhitecturii* (Ramon Gutiérrez – Argentina; Manuel Blanco – Spania).

În afara reuniunilor științifice prezentate mai sus, cu ocazia Congresului s-au desfășurat, în plen, trei sesiuni de lucru ale Adunării Generale a Consiliului Internațional al Arhivelor, la care Arhivele Naționale ale României, prin delegații lor, au luat parte ca membri de categorie A (administrație arhivistică națională). Ordinea de zi a cuprins următoarele:

1. Raportul Consiliului Internațional al Arhivelor referitor la activitatea dintre Congresul al XIII-lea, de la Beijing (1996), și Congresul al XIV-lea, de la Sevilla (2000);
2. Planul strategic al activității Consiliului Internațional al Arhivelor (C.I.A.) pe perioada 2000-2010;
3. Bugetul C.I.A. pe anul 2001;
4. Rapoartele comisiilor de specialitate și ale altor organisme ale C.I.A. cu privire la activitatea desfășurată în perioada 1996-2000;
5. Revederea (completarea) Statutelor C.I.A.;
6. Aprobarea baremului de cotizații ale membrilor C.I.A. din categoriile A-D. Pe baza PNB și a PNB/locuitor și a unui calcul aferent (a se vedea p.35 din Actele Adunării Generale), Arhivele Naționale ale României vor plăti o cotizație anuală de 953 \$ SUA, în loc de 594 \$ SUA, ca membru de categorie A al C.I.A. În același timp, s-a atras atenția tuturor administrațiilor arhivistice naționale ca, pentru a se evita plata unor comisioane bancare consistente cu ocazia achitării cotizației anuale de membru C.I.A., plata să se efectueze prin check.

Cu ocazia Adunării Generale a Consiliului Internațional al Arhivelor a fost ales și noul Comitet Executiv, care va funcționa până la următorul Congres Internațional al Arhivelor. Ca președinte a fost aleasă doamna Elisa Carolina de

Santos Canalejo, director general-adjunct al Arhivelor Statului din Spania, iar ca prim-vicepreședinte domnul Lorenz Mikoletzky, director general al Arhivelor Statului din Austria. În funcția de președinte al CITRA (Conferința Internațională a Mesei Rotunde a Arhivelor) a fost ales domnul Ian E. Wilson, directorul general (*national archivist*) al Arhivelor Naționale ale Canadei, iar ca trezorerier domnul Leopold Kammerhofer, arhivist la Arhivele Statului din Austria. În funcția de secretar general a fost confirmat domnul Joan van Albada (Olanda) (pentru restul membrilor Comitetului Executiv, a se vedea lista anexată). Menționăm faptul că, la propunerea Arhivelor Naționale ale României, formulată încă înainte de desfășurarea Congresului, câțiva arhiviști români au fost nominalizați de a face parte din unele comisii de specialitate ale Consiliului Internațional al Arhivelor. În acest fel, arhivele românești vor beneficia, pe de o parte, cu mai mare eficiență de experiența acumulată pe plan internațional, iar, pe de altă parte, membrii români în aceste comisii (în bună parte personal tânăr) vor avea de câștigat în ceea ce privește pregătirea lor profesională.

În timpul ultimei ședințe de lucru a Adunării Generale a Consiliului Internațional al Arhivelor a avut loc o dispută (începută încă în octombrie 1999, cu ocazia conferinței CITRA de la Budapesta) în legătură cu locul de desfășurare – Ierusalimul – a viitoarei Conferințe CITRA din anul 2001. Prin vocea directorului general al Arhivelor Naționale ale Algeriei, domnul Abdelkrim Badjadja, statele arabe au declarat că nu pot accepta Ierusalimul ca loc de desfășurare a reuniunii din motive ce țin de politica guvernelor lor. Domnul Badjadja a declarat că orice altă localitate din Israel va putea fi acceptată de reprezentanții arhivelor din statele arabe, în cazul desemnării Ierusalimului existând chiar posibilitatea retragerii lor din Consiliul Internațional al Arhivelor. Soluționarea problemei ivite a fost încredințată noului Comitet Executiv al C.I.A.

Cu ocazia lucrărilor Congresului, reprezentanților administrațiilor arhivistice naționale le-a fost pusă la dispoziție Recomandarea nr. R (2000) 13 a Comitetului de Miniștri ai Consiliului European, din 13 iulie 2000, adresată statelor membre, cu privire la politica europeană de acces în Arhive (vezi Anexa 1), document ce va trebui avut în vedere cu ocazia amendării Legii Arhivelor Naționale ale României (Legea nr. 16/1996).

În fine, cu ocazia ședinței finale a Adunării Generale a Consiliului Internațional al Arhivelor, au fost adoptate *Recomandările celui de-al XIV-lea Congres al Arhivelor* adresate comunității arhivistice internaționale (vezi o copie a textului în Anexa 2). Aceste recomandări se referă la: necesitatea aplicării unor măsuri specifice cu privire la gestionarea arhivelor electronice și la implementarea tehnologiei informatice; importanța realizării standardizării (în primul rând terminologice) de către administrațiile arhivistice naționale; importanța educării/formării profesionale a arhiviștilor și necesitatea dezvoltării continue a

profesiunii de arhivist; măsuri în vederea protecției acordate moștenirii arhivistice, în primul rând a arhivelor organelor de represiune ale fostelor regimuri dictatoriale.

De asemenea, cu ocazia ședinței Adunării Generale a Consiliului Internațional al Arhivelor, s-a hotărât ca următorul Congres Internațional al Arhivelor (Congresul al XV-lea) să se desfășoare la Viena, în perioada 23-29 august 2004, având tema generală „Arhive, memorie, cunoaștere”.

În complexul în care s-au desfășurat lucrările Congresului, a fost organizată o expoziție profesională și comercială, prilej pentru delegația română de a strânge mai multe prospecte și material documentar (mai ales cu privire la informatizarea Arhivelor și la diferite tipuri de mobilier specific de Arhivă), acesta urmând a fi pus, spre documentare, la dispoziția serviciilor de specialitate din Aparatul Central al Arhivelor Naționale.

Cu ocazia participării la Congres, membrii delegației române au purtat discuții cu următorii șefi de administrații arhivistice naționale, abordând probleme privind relațiile bilaterale de cooperare:

1. Dr. Shaban Sinani, directorul general al Arhivelor Statului din Albania – s-a examinat, în comun, textul proiectului de Protocol de colaborare bilaterală, propus de partea română, și s-a căzut de acord asupra conținutului și formei acestuia. S-a convenit ca, după obținerea tuturor avizelor necesare, să se procedeze la semnarea Protocolului de colaborare, după cum urmează: de către partea română la Ambasada Albaniei la București, de către partea albaneză la Ambasada României la Tirana.

2. Dr. Panto Kolev, directorul general al Arhivelor Statului din Bulgaria, a sondat disponibilitatea Arhivelor Naționale ale României de a participa la înființarea unei subramuri Balcani sau Europa de Sud-Est din cadrul branșei Europa a Consiliului Internațional al Arhivelor, scop în care a consultat, cu rezultate pozitive, și alți șefi de administrații arhivistice din zonă, oferindu-se, în același timp, să găzduiască la Sofia, în primăvara anului 2001, o reuniune preliminară în acest scop.

3. V. A. Tiuneev, secretar de stat, prim-adjunct al directorului general al Arhivelor Rusiei (Rosarhiv), s-a interesat de stadiul în care se află textul Protocolului de colaborare arhivistică bilaterală, fiind rugat să preia de la Ambasada României la Moscova textul propus de partea română, și a oferit Arhivelor Naționale ale României un dar în cărți.

4. Prof. dr. Ruslan Iakovici Pirig, director general al Arhivelor Statului din Ucraina, și-a exprimat mulțumirea pentru cursul ascendent al relațiilor de colaborare bilaterală, fiind rugat de partea română să semneze și să trimită la București Protocolul de aplicare a Acordului, convenit la Cernăuți, în iunie 2000.

5. Dr. Zoran Todorovski, directorul general al Arhivelor din Macedonia, și-a exprimat dorința de continuare a foarte buneii colaborări bilaterale, prin menținerea schimbului reciproc de delegați și publicații.

6. Prof. dr. Peter Pavel Klasinc, directorul Institutului Internațional de Știință Arhivistică din Maribor (Slovenia), a solicitat desemnarea unui nou specialist român (în locul celui pensionat) în Comisia de restaurare, problema urmând a fi rezolvată pe calea corespondenței.

7. Prof. dr. Hartmut Weber, președintele Arhivei Federale a Germaniei, a agreat propunerea Arhivelor Naționale ale României cu privire la organizarea, până la sfârșitul anului 2001, în Germania, a unei expoziții de fotografii istorice din perioada 1870-1945, care să ilustreze, pe diferite planuri, istoria României; și-a manifestat dorința continuării colaborării fructuoase de până în prezent.

8. Prof. dr. Hermann Rumschöttel, director general al Arhivelor Statului din Bavaria, și-a manifestat dorința încheierii unui Protocol de colaborare cu Arhivele Naționale ale României și și-a exprimat disponibilitatea ca un specialist român în restaurare să se documenteze la München asupra noii metode aplicate la restaurarea documentelor contemporane.

ANEXE*

1

CONSILIUL EUROPEI COMITETUL DE MINIȘTRI

Recomandarea nr. R (2000) 13

a Comitetului de Miniștri din statele membre, asupra unei politici europene în materie de acces în Arhive

(Adoptată de Consiliul de Miniștri la 13 iulie 2000,
cu ocazia celei de-a 717- a reuniuni a delegaților miniștrilor)

Comitetul de Miniștri, în virtutea articolului 15.b din Statutul Consiliului Europei,

Considerând că obiectivul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strânsă între membrii săi și că acest obiectiv este realizabil numai printr-o acțiune comună în domeniul cultural;

Luând în considerație Convenția de Salvagardare a Drepturilor Omului și Libertăților fundamentale, în special articolele 8 și 10, și Convenția pentru protecția persoanelor față de automatizarea informațiilor cu caracter personal (STE nr. 108);

Luând în considerație Recomandarea (81) 19 a Comitetului de Miniștri din statele membre privind accesul la informația deținută de autoritățile publice și

* Traducerea textelor Anexelor, din limba franceză, a fost realizată de Emanuela Chiriac.

Recomandarea (91) 10 a Comitetului de Miniștri din statele membre privind accesul persoanelor terțe la informații cu caracter personal deținute de organisme publice;

Considerând că arhivele reprezintă o parte esențială și de neînlocuit a patrimoniului cultural;

Considerând că ele asigură perenitatea memoriei umanității;

Ținând seamă de interesul sporit al publicului pentru istorie, de procesul de reformare a instituțiilor, aflat în curs în noile democrații, și de amploarea extraordinară a schimbărilor care au loc pretutindeni în cazul producerii documentelor;

Considerând că o țară nu accede deplin la democrație decât atunci când fiecare dintre locuitorii săi are posibilitatea de a cunoaște, de o manieră obiectivă, elementele istoriei sale;

Ținând seamă de complexitatea problemelor pe care le pune comunicarea documentelor de Arhivă – atât la scară națională cât și la scară internațională, ca urmare a diversității situațiilor constituționale și juridice –, de constrângerile contradictorii la transparență și la secret totodată, de protejarea vieții private și de accesul la cunoaștere istorică, probleme percepute diferit în fiecare țară de către opinia publică;

Recunoscând nevoia istoricilor și a societății civile de a studia și de a cunoaște mai bine geneza complexă a istoriei, în general, și pe cea a secolului al XX-lea, în particular;

Conștient că o mai bună cunoaștere a istoriei recente ar putea contribui la prevenirea conflictelor;

Considerând că, față de complexitatea problemei accesului în Arhive, se impune adoptarea unei politici europene în materie de comunicare a documentelor întemeiată pe principii comune, conforme cu valorile democrației;

Recomandă ca guvernele statelor membre să ia măsurile necesare și să acționeze în scopul:

- i. de a adopta o legislație în materie de acces în Arhive inspirată din principiile enunțate în recomandarea de mai jos, sau de a-și adapta legislația existentă la aceleași principii;
- ii. de a difuza cât mai larg posibil recomandarea către toate structurile și persoanele implicate.

Anexă la Recomandarea nr. R (2000) 13

1. Definiții

1. Pentru a servi prezentei recomandări:

a. Cuvântul <<arhive>> semnifică:

- i. atunci când este scris cu minusculă: ansamblul documentelor, oricare ar fi

data emiterii lor, forma și suportul material, produse sau primite de către orice persoană fizică sau juridică în exercițiul activității sale și vărsate Arhivelor spre conservare permanentă; cu mențiunea specială că prezenta recomandare nu se preocupă decât de arhivele produse de serviciile publice, numite <<arhive publice>>.

ii. atunci când este scris cu majusculă: instituțiile publice consacrate conservării arhivelor.

b. Cuvântul <<comunicare>> semnifică:

i. funcția care revine de drept Arhivelor de a pune la dispoziția utilizatorilor fondurile și colecțiile pe care le conservă;

ii. exercitarea acestei funcții.

c. <<Acces la arhive>> semnifică posibilitatea de a consulta arhivele în conformitate cu dreptul național. Această noțiune de acces nu se referă la valorificarea documentelor având ca rezultat produse derivate, acestea urmând să facă obiectul unor acorduri specifice.

d. <<Utilizator>> reprezintă orice persoană care consultă arhivele, cu excepția personalului angajat la Arhive.

e. <<Informații cu caracter personal protejate>> semnifică orice informație, privitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă (<<persoana în cauză>>), informație care, potrivit legii, regulamentelor sau jurisprudenței, nu face obiectul unei divulgări publice de natură să aducă atingere intereselor acestei persoane.

II. Texte legislative și regulamentare

2. Principiile generale care călăuzesc comunicarea documentelor de Arhivă emană, în țările europene, de la puterea legislativă și, deci, trebuie să facă obiectul unei legi. Dispozițiile practice vor fi repartizate între lege și texte regulamentare potrivit legii interne a țării.

3. Legislația și regulamentele relative la comunicarea documentelor publice ar trebui să fie coordonate și armonizate cu legile referitoare la domeniile conexe și, în special, cu cea privind accesul la informația deținută de autoritățile publice și cea privind protecția informațiilor.

4. Criteriile de comunicare a Arhivelor publice, definite prin lege, trebuie aplicate la ansamblul acestora pe întreg teritoriul național oricare ar fi Arhivele însărcinate să asigure conservarea lor.

III. Modalități de comunicare a documentelor publice

5. Accesul în Arhive publice constituie un drept. Într-un sistem politic care se revendică de la valorile democratice, acest drept trebuie recunoscut utilizatorilor, indiferent de naționalitatea, statutul sau funcția lor.

6. Comunicarea documentelor și instrumentelor de studiu face parte dintre atribuțiile Arhivelor publice și, prin urmare, nu presupune perceperea unor drepturi bănești.

7. Legislația trebuie să prevadă:

a. fie deschiderea, fără nici o restricție, a Arhivelor publice;

b. fie un termen general de protecție.

7.1. Excepții de la această regulă generală, necesare într-o societate democratică, pot fi prevăzute, la nevoie, pentru a asigura protejarea:

a. intereselor publice precumpănitoare, demne de protecție (precum apărarea națională, politica externă și ordinea publică);

b. persoanelor împotriva divulgării informațiilor referitoare la viața lor privată.

7.2. Orice excepție de la principiul termenului general de protecție, indiferent că este vorba de reducerea sau de prelungirea acestui termen, trebuie să se facă în temeiul legii. Orice clasificare și declasificare ține de competența serviciului care a creat documentele sau de cea a administrației sale tutelare, doar dacă legea nu atribuie această competență unei Arhive particulare. Dacă o clasificare depășește termenul general, ea trebuie făcută, fără excepție, pentru o perioadă determinată, la capătul căreia declasificarea să aibă loc efectiv.

8. Instrumentele de cercetare trebuie să acopere totalitatea arhivelor și să semnaleze, eventual, pe cele excluse. Chiar dacă ele fac referire la existența documentelor aflate sub rezervă – cu respectarea condiției ca aceste documente să nu conțină informații protejate în virtutea legislației –, instrumentele de studiu sunt liber consultabile cu scopul de a oferi utilizatorilor posibilitatea de a cere autorizații excepționale de acces.

9. Regulile aplicabile trebuie să prevadă posibilitatea de a solicita administrației competente o autorizație excepțională de acces la documente necomunicabile în principiu. Se cuvine ca autorizațiile excepționale să fie acordate în aceleași condiții pentru toți utilizatorii solicitanți.

10. Dacă, pentru a proteja interesele menționate la articolul 7.1., documentele solicitate nu sunt comunicabile, poate fi dată autorizație excepțională pentru comunicare de extrase sau prin ocultare parțială. Utilizatorul va fi informat asupra acestor aspecte.

11. Orice refuz de comunicare sau de autorizație excepțională de acces trebuie motivat în scris, iar autorul cererii trebuie să aibă dreptul de a face apel, în ultimă instanță, împotriva unei decizii negative, chiar și la o autoritate de judecată.

IV. Comunicarea Arhivelor private

12. În măsura posibilului, trebuie încercată, *mutatis mutandis*, adaptarea condițiilor de acces la Arhivele private cu cele valabile pentru Arhivele publice.

2

RECOMANDĂRILE CONGRESULUI AL XIV-LEA

Recunoscând că Declarația universală a drepturilor omului afirmă dreptul fiecăruia <<de a căuta, primi și comunica, indiferent de frontiere, informații și idei prin orice mijloc de exprimare>>,

considerând că fluxul de informații implică din ce în ce mai mult apelul la norme internaționale privind terminologia arhivistică, prezervarea, selectarea, conservarea și accesul la fonduri de Arhivă,

și considerând că educația profesională și formarea permanentă a arhiviștilor trebuie constant reluată și actualizată pentru a permite comunității arhivistice să-și îndeplinească misiunile vis-à-vis de documente, utilizatori și ansamblul societății,

Al XIV-lea Congres Internațional al Arhivelor recomandă următoarele:

ARHIVELE ELECTRONICE ȘI TEHNOLOGIA INFORMAȚIEI

1. Arhiviștii trebuie să vegheze la asigurarea accesului neîntrerupt la arhive electronice, garantând autenticitatea, integritatea și funcționalitatea acestora, ținând seama de imposibilitatea prezervării lor în formatul original;

2. Directorii Arhivelor Naționale, conștienți că este necesar să se intervină de urgență pentru a fi salvate arhivele electronice ale administrațiilor, trebuie să mobilizeze pe cei responsabili cu scopul de a asigura conservarea și accesul la documente, condiții care probează exercitarea drepturilor cetățeanului;

3. Arhiviștii, salutând facilitatea accesului în Arhive datorită progreselor tehnologice, trebuie să vegheze ca patrimoniul documentelor să rămână accesibil fiecărui cetățean, oricare ar fi mijloacele tehnologice de care acesta dispune;

4. Comitetul pentru probleme juridice în domeniul arhivelor (ICA/CLM) va urmări cu regularitate evoluția prevederilor relative la drepturile de autor – îndeosebi incidența acestora asupra arhivelor electronice –, va pregăti studiile necesare și va asigura asistența calificată;

STANDARDIZAREA

5. Toate comitetele și secțiunile C.I.A. se vor preocupa de terminologie și de alte norme privind domeniile lor de specializare profesională și vor încuraja utilizarea lor;

6. Toți arhiviștii ar trebui să îndemne autoritățile naționale în materie de

standardizare să participe activ la elaborarea noilor norme ISO în diferite domenii ale practicii arhivistice și să adopte strategii fondate pe normele ISO și C.I.A.;

7. Arhiviștii, profesioniștii în domeniile înrudite și reprezentanții administrațiilor trebuie să-și aprofundeze cunoștințele în tehnica de gestionare a calității pentru a putea continua ameliorarea gestiunii arhivelor;

EDUCAREA ȘI FORMAREA ARHIVIȘTILOR

8. Arhivele și asociațiile de arhiviști au datoria de a face cunoscute și respectate principiile Codului deontologic elaborat de C.I.A. și aprobat de Adunarea Generală a C.I.A. la al XIII-lea Congres al acestuia;

9. Arhiviștilor le revine misiunea de a încuraja universitățile să ofere un curs de inițiere în arhivistică, nu numai studenților în istorie, ci și studenților în drept, management, științe sociale și științe medicale, după un model propus de C.I.A.;

10. Administratorii bibliotecilor aflate în incinta arhivelor trebuie să permită regulat accesul la colecții, asigurându-se că există mijloacele necesare pentru a oferi aceste servicii;

DEZVOLTAREA PROFESIUNII

11. Comisia de administrare a programului C.I.A. se va strădui să cunoască mai bine nevoile profesiei și va pregăti un plan pentru furnizarea publicațiilor C.I.A., comunicând cu regularitate aceste informații tuturor membrilor;

12. C.I.A. va institui o comisie consacrată analizării rolului esențial al arhivistului în valorificarea documentelor și serviciile aduse utilizatorilor;

PROTEJAREA PATRIMONIULUI ARHIVISTIC

13. Dată fiind problema pe care o ridică în continuare gestionarea arhivelor vechilor regimuri represive și importanța lor în procesul democratizării regimurilor respective, C.I.A. urmează să conceapă, împreună cu UNESCO, un program de preservare a acestor arhive, urmând liniile principale enunțate în studiul C.I.A./UNESCO, din 1995 asupra gestionării arhivelor serviciilor de securitate ale vechilor regimuri represive (*The Management of State Security Archives of Former Repressive Regimes*);

MOȚIUNI SPECIALE

14. Al XIV-lea Congres Internațional al Arhivelor, reunit la Sevilla, își exprimă profunda recunoștință pentru cinstea pe care i-a făcut-o Majestatea Sa Regele Spaniei, acceptând să-i fie președinte de onoare, și pentru participarea activă la ceremonia de inaugurare;

15. Al XIV-lea Congres Internațional al Arhivelor își manifestă gratitudinea față de toate organizațiile naționale și internaționale, publice și private, care au susținut îndeplinirea programului C.I.A. între 1996 și 2000;

16. Al XIV-lea Congres Internațional al Arhivelor mulțumește raportorilor și tuturor celorlalți colegi a căror contribuție a făcut posibile dezbaterile profesionale stimulante și novatoare, precum și raportorilor care au inclus în rezoluții principalele dorințe exprimate în timpul discutării problemelor profesionale;

17. În numele Consiliului Internațional al Arhivelor și al tuturor participanților la cel de-al XIV-lea Congres Internațional al Arhivelor ne exprimăm profunda recunoștință Guvernului spaniol, Juntei Andaluziei, primarului Sevillei, directoarei adjuncte a Arhivelor Statului, directoarei Congresului și colegilor săi, precum și altor arhiviști spanioli pentru călduroasa lor ospitalitate și pentru organizarea celui de-al XIV-lea Congres Internațional al Arhivelor.

3

COMITETUL EXECUTIV AL C.I.A. 2000-2004

Carmona, 28-29 septembrie 2000

Lista participanților
27 septembrie 2000

PREȘEDINTE

Dna Elisa Carolina DE SANTOS CANALEJO, Subdirector general al Arhivelor Statului, Subdirecția Generală a Arhivelor Statului, Direcția Generală Cărți, Arhive și Biblioteci, Ministerul Educației și Culturii,
Plaza del Rey 1, 4^a Planta, 28071, MADRID, Spania
Fax: 34 91 521 0508 – Tel: 34 91 521 5626
e.mail: ELISA.DESANTOS@DGLAB.MCU.ES

PRIM-VICEPREȘEDINTE

Gazda celui de-al XV-lea Congres Internațional al Arhivelor
DI Lorenz MIKOLETZKY, Director general, Direcția Generală a Arhivelor Statului din Austria,
Nottendorfer Gasse 2, 1030 VIENA, Austria
Fax: 43 1 795 40 109 – Tel: 43 1 795 40 100

Președintele CITRA (Conferința Internațională a Mesei Rotunde a Arhivelor)

DI Ian E.WILSON, Arhivist național, Arhivele Naționale ale Canadei, 395 Wellington Street, OTTAWA, Ontario KIA ON3, Canada
Fax: 1 613 992 9010 – Tel: 1 613 992 2473
e.mail: IWILSON@ARCHIVES.CA

Președintele Comisiei de audit (ICA/CEP)

DI Moncef FAKHFAKH, Director general, Arhivele Naționale Tunisiene,
122 boulevard 9 avril 1938, 1030 TUNIS, Tunisia
Fax: 216 1 569 175 – Tel: 216 1 560 556
e.mail: ARCHIVES.NATIONALES@EMAIL.ATI.TN

Reprezentant supleant al membrilor de categorie B (Asociații profesionale ale arhiviștilor)

Fără reprezentant

Reprezentant al membrilor de categorie C (Membri instituționali)

DI Jens BOEL, Șef de secție, Gestiuința Arhivelor și Microfilme, UNESCO,
7 place de Fontenoy, 75700 PARIS, Franța
Fax: +33 1 45 68 56 17 – Tel: +33 1 45 68 19 50
e.mail: j.boel@unesco.org

Reprezentant al membrilor de categoria D (Membri instituționali)

DI Thomas HICKERSON, Bibliotecar universitar asociat, Departamentul
Tehnologia Informației și Colecții Speciale, Cornell University, 107 Olin Library,
ITHACA NY 14853-5302, S.U.A.
Fax: +1 607 254 5419 – Tel: +1 607 255 9965
e.mail: hth2@cornell.edu

*SUCURSALE REGIONALE**ALA*

dna Virginia CHACÓN ARIAS, Director general, Arhiva Națională din Costa
Rica, Apartado Postal 41-2020, ZAPOTE, Costa Rica
Fax: 506-234 73 12 – Tel: 506 234 76 89
e.mail: ANCOST@SOL.RACSA.CO.CR

ARBICA

DI Abdelkrim BADJADJA, Director general al Arhivelor Naționale,
Președinția Republicii, BP 61, ALGER GARE, Algeria
Fax: 213 2 541 616 – Tel: 213 2 542 160 & 691 515 ext./poste 3370
e.mail: BADJADJA99@YAHOO.FR

CARBICA

Dna Margot THOMAS, Arhivist național, Arhivele Naționale din Santa
Lucia, P.O.Box 3060, Clarke Avenue, Vigie, CASTRIES, Saint Lucia, West Indies
Fax: 1 758 453 1405 – Tel: 1 758 452 1654 & 453 2519
e.mail: STLUNATARCH_MT@CANDW.LC

EASTICA (Vicepreședinte)

DI MAO, Administrația Arhivelor Statului din China, 21 Feng Sheng Hutong,
Beijing 100 032, China

Fax: 86 10 6617 36 75 – Tel: 86 10 6617 1413

ESARBICA

DI H.H.OMAR, Director, Arhivele Naționale din Zanzibar, Departamentul
Antichități, Arhive și Muzeu, P.O.Box 116, ZANZIBAR, Tanzania

Fax: 255 54 235241 – Tel: 255 54 230342 & 235241

e.mail: DAMA@ZITEC.ORG

PARBICA

DI Setareki TALE, Arhivist guvernamental, Arhivele Naționale din Fiji, P.O.
Box 2125, Government Buildings, SUVA, FIJI Islands

Fax: 679 307 006 – Tel: 679 304 144

e.mail: STALE@GOVNET.GOV.FJ

EURBICA

Vicepreședinte: Dna Daria NALECZ, Director general, Direcția Generală a
Arhivelor Naționale, ul. Długa 6, Skr. Poczt. 1005, 00-950 VARȘOVIA, Polonia

Fax: 48 22 831 75 63 & 92 22 – Tel: 48 22 831 95 84

EURASIABICA (Reprezentant al președintelui)

DI Vladimir TARASOV, Director adjunct, Serviciul Federal al Arhivelor
Rusiei (Rosarhiv), ul. Ilyinka 12, 103132 MOSCOVA, Federația Rusă

Fax: 7 095 206 5587 – Tel: 7 095 206 2785

e. mail: KINARCH@ONLINE.RU

WARBICA

DI John DARAMOLA, Director, Departamentul Arhivelor Naționale, Ministerul
Federal al Informației și Culturii, P.M.B. 12897, Ikoyi Road, LAGOS, Nigeria

Fax: 234 1 269 46 42 Attn Box 026

TREZORIER

DI Léopold KAMMERHOFER, Arhivist, Administrația Arhivelor Statului
din Austria, Minoritenplatz 1, 1010 VIENA, Austria

Fax: 43 1 531 15 2501 – Tel: 43 1 531 15 2518

e.mail: KAMMERHOFER@OESTA.GV.AT

SECRETAR GENERAL

DI Joan VAN ALBADA, Consiliul Internațional al Arhivelor (C.I.A./ICA),
60 rue des Francs-Bourgeois, 75003 PARIS, Franța

Fax: 33 (0)1 42 72 20 65 – Tel: 33 (0)1 40 27 63 49

e.mail: VANALBADA@ICA.ORG

SECRETAR GENERAL ADJUNCT AL C.I.A.

DI George P. MACKENZIE, Arhivele Naționale ale Scoției, Thomas Thomson House, 99 Bankhead Crossway North, EDINBURGH EH11 4DX, Scotland, Regatul Unit

Fax: 44 131 535 1390 – Tel: 44 131 535 1382 & 1313

e.mail: GEORGE_MACKENZIE@COMPUSERVE.COM

DI Marcel CAYA, Departamentul de Istorie, Universitatea din Québec, Montréal, C.P. 8888, Succ. Centre Ville, MONTRÉAL, Québec H3C 3P8, Canada

Fax: 1 514 987 7813 – Tel: 1 514 987 7760

e.mail: CAYA.MARCEL@UQAM.CA

RESPONSABIL PRINCIPAL DE PROGRAM

DI Stephen O'CONNOR, Consiliul Internațional al Arhivelor, 60 rue des Frانس-Bourgeois, 75003 PARIS, Franța

Fax: 33 (0)1 42 72 20 65 – Tel. direct: 33 (0)1 40 27 61 10

e.mail: OCONNOR@ICA.ORG

ȘEF AL SECRETARIATULUI

Dna Annick CARTERET, Consiliul Internațional al Arhivelor, 60 rue des Frانس-Bourgeois, 75003 PARIS, Franța

Fax: 33 (0)1 42 72 20 65 – Tel. direct: 33 (0)1 40 27 63 06

e.mail: CARTERET@ICA.ORG

INTERPRET AL DLUI MAO

Dna DU Mei, Administrația Arhivelor de Stat din China, 21 Feng Sheng Hutong, BEIJING 100 032, China

Fax: 86 10 6617 36 75 – Tel: 86 10 6617 1413

SUBDIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI

Dna Asunción DE NAVASCUES BENLLOCH, Subdirecția Generală a Arhivelor Statului, Direcția Generală Cărți, Arhive și Biblioteci, Ministerul Educației și Culturii, Plaza del Rey 1, 4ª Planta, 28071 MADRID, Spania

Fax: 34 91 701 71 32 – Tel: 34 91 701 71 29

e.mail: ASUNCION.navascuesDGLAB.MCU.ES

ÎNȘOȚITORI:

Dna Irene KAMMERHOFER

Dna Juliane MIKOLETZKY

Dna Marjan VAN ALBADA-VOGEL